

"jachin's" brochures

No. 6

PROF. DR W. F. GROSHEIDE

Verandering van Werkmethode?

JACHIN'S UITGEVERSBUREAU

— NAAMLOZE VENNOOTSCHAP W. D. MEINEMA —

DELFT

VERANDERING VAN WERKMETHODE ?

Misschien heeft meer dan één, toen hij op de agenda zag aangekondigd, dat heden gesproken zou worden over verandering van werkmethode, gedacht, dat het de bedoeling was te handelen over den invloed van den oorlog op de Zondagsschool of over de Zondagsschool en de bezettende macht. Mocht dit het geval zijn, dan wil ik hem dadelijk een illusie benemen. Het onderwerp, dat ik thans voor U behandel, is vastgesteld op 'de bestuursvergadering in de Paaschweek, toen we nog in vrede leefden. Ik kan slechts zeggen, dat het uitbreken van den oorlog de actualiteit van het onderwerp heeft vergroot.

Laat mij er U opmerkzaam op mogen maken, dat achter den titel: Verandering van Werkmethode, een vraagteken is geplaatst. D.w.z., dat wij heden iets met elkander willen overwegen, indien het mogelijk is, iets aan en van elkander leeren. En dat om deze reden. De Zondagsschool loopt, vooral in de steden, nog steeds terug. Dit verschijnsel, dat we een vijftien jaren geleden begonnen te constateeren, houdt nog aan. De Zondagsschool geraakt zelfs min of meer in discrediet. Zij wordt geacht verouderd te zijn, evenals het ouderwetsche traktaatje, met de beroemde Engelsche hout-sne. De vraag is, kunnen we nog iets doen met de Zondagsschool, moeten we het roer misschien omgooien, of, wat we dan vandaag bepaald willen bespreken, onze werkmethode in zekere opzichten of volkomen veranderen? Moeten we nog Zondagsschool houden of kunnen we beter iets anders gaan doen?

Ik blijf dus met mijn onderwerp in de lijn, die altijd door Jachin is getrokken. Een der dingen, die Jachin heeft te doen, is zeker dit: gedurig te overwegen, of ons werk is, wat het moet zijn, of het voldoet aan de nooden van een bepaalden

tijd. Is er reden om moedeloos te worden, wijl we het aantal van onze leerlingen gedurig zien terugloopen? De vraag is ook vroeger gesteld. Laat mij U aan twee dingen mogen herinneren. In 1925 op onze jaarvergadering te Leiden, refererde Dr W. G. Harrenstein over Onze Zondagsscholen en de toenemende concurrentiejacht der moderne Jeugdbeveging. Hij wees toen met name op het z.g. speeltuinwerk in de groote steden en op de op zichzelf prijzenswaardige begeerte der ouders om zelf voor hun kinderen te zorgen. En in het mooie boek van wijlen onzen voortrekker, Ds J. P. Tazelaar, Het Gereformeerde Zondagsschoolwerk, dat in 1931 ter gelegenheid van ons zestigjarig jubileum verscheen, vindt ge een hoofdstuk, getiteld: Reorganisatie van de Zondagsschool, waarin vooral de vraag behandeld wordt, of de tot nu toe gevolgde methode en de tot nu toe gebruikte middelen al of niet proefhoudend zijn gebleken (bl. 113).

Mijn onderwerp mist dus al de beking van het nieuwe. Wij trachten een oude vraag weer te beantwoorden. En er is reden om dat te doen. Reeds omdat de vraag zelf nog altijd klemt. Maar ook met het oog op den tijd, waarin wij leven. Het zijn de dagen van de nieuwe oriëntatie, al het oude heeft volgens velen afgedaan. Er komt een nieuwe, een betere tijd. Nu zullen we ons niet wagen aan voorspellingen. Trouwens, die komen toch doorgaans niet uit. Maar dat veel ouds is verdwenen, is nu reeds te zien. Dat andere dingen zullen verdwijnen, is te verwachten. Nu zien we, dat de Zondagsschool achteruitgaat. Het noopt ons, met het oog op de tijdsomstandigheden te vragen: wat zullen we doen? Zullen we haar rustig laten doodbloeden? Misschien met een traan in het oog, omdat ze ons toch wel lief was, maar met de overtuiging, dat ze toch niet is te handhaven? Zooals we ons ontdoen van een oud meubelstuk, dat ons dierbaar is, omdat het eens in ons ouderlijk huis stond, maar dat eindelijk geheel vermolmd, door en door onpractisch of een sta in den weg geworden is? Moeten we strijden voor de Zondagsschool, ja of neen? Dat is in den grond der zaak de vraag, waarvoor we staan, als we handelen over de verandering van werkmethode. Want die kan zoo veranderen, dat de Zondagsschool geen Zondagsschool meer is.

En nu wil ik een heel krasse uitspraak voorop stellen, een uitspraak, die U misschien verwonderen zal en die ik toch in de vergadering van een Zondagsschoolvereeniging durf uit te spreken. Wij moeten nooit strijden om en voor de Zondags-

school. De vraag is niet: zal, kan de Zondagsschool blijven bestaan, moet, kan de Zondagsschool haar werkmethode handhaven of dient zij tot verandering te komen, maar de vraag is: bereiken we met de Zondagsschool, bepaald dan met de Zondagsschool, gelijk ze thans werkt, wat we door haar moeten bereiken. Doen we dat niet, laat ze dan verdwijnen of althans gaan arbeiden naar geheel andere methode. Wij moeten niet vergeten, dat de Zondagsschool, hoeveel zegen zij ook in vele landen verspreid heeft, gedurende de meer dan 150 jaren, dat zij heeft bestaan, ten slotte blijft een menschelijke instelling; zij is geen inzetting Gods. Daarom mogen we ons nooit op haar vastleggen. Eerst als we het zoo zien, kunnen we de vraag naar de verandering van werkmethode overwegen en beantwoorden.

Nu komen wij oogenblikkelijk te staan voor een gebod Gods en wel het gebod om het evangelie te prediken. Wij kunnen hier buiten bespreking laten, of we ons moeten gronden op het Zendingsbevel om het evangelie te prediken aan alle creaturen of dat we liever moeten denken aan de gemeenschap der heiligen, die van ons vraagt, dat we hen, die met ons lid van de kerk zijn, doch zijn afgedwaald, in de eerste plaats tegemoet komen met het grootste goed, dat we hebben, het evangelie van Jezus Christus. Dat alles is voor ons doel van geen belang. De eere Gods vraagt om de uitbreiding van Zijn rijk en de uitbreiding van Zijn rijk bewerkt de Heere in de eerste plaats door de prediking van het woord Gods. De gemeente is geroepen tot prediken van het evangelie. Overal en aan allen, ook aan de kinderen. Laat mij U 2 Timotheüs 4 : 1 en 2 mogen voorlezen in de nieuwe vertaling. Paulus vermaant Timotheüs: Ik betuig u nadrukkelijk voor God en Christus Jezus, die levenden en dooden zal oordeelen, met beroep zoowel op zijn verschijning als op zijn koningschap: verkondig het woord, dring er op aan, gelegen of ongelegen, wederleg, bestraf en bemoedig met alle lankmoedigheid en onderrichting. Deze ééne plaats zegt genoeg, al waren er meer te noemen. Wij mogen vaststellen, dat de Schrift van ons eischt de prediking van het evangelie aan allen, ook aan de kinderen.

Nu komt de tweede vraag: hoe zullen we dat het beste doen? Stellen we het zóó, dan zien we, dat de Zondagsschool in zooverre het bijkomstige is, dat zij is een der middelen om het evangelie te brengen aan de kinderen, doch dat andere middelen niet zijn buitengesloten, zelfs, dat het niet bepaald

de Zondagsschool behoeft te zijn. Ik voeg daar echter terstond aan toe, dat ik niet afga van den regel, zoo dikwijls door Jachin gesteld, dat de Zondagsschool een der beste Evangelisatiemiddelen is. Doch om dat in het licht te stellen, moet ik de zaak althans iets dieper ophalen.

Men weet, dat de Zondagsschool in den loop der geschiedenis zeer van karakter is veranderd. Aanvankelijk had zij met wat wij thans Zondagsschool noemen, weinig of niets te maken. Robert Raikes verzamelde op Zondag de havelooze jeugd en gaf den jongens les in lezen, schrijven, rekenen.

De Zondagsschool was inderdaad een school op Zondag en in haar naam draagt ze nog steeds het kenmerk van haar oorsprong. Maar toen is de verandering gekomen. In de Angelsaksische landen is de Zondagsschool allengs geworden en is zij nog steeds, wat wij de catechisatie noemen, al beantwoorden die twee instituten niet volkomen aan elkander. Op het vasteland van Europa werd de Zondagsschool het middel om aan kinderen, die het evangelie in huis niet hooren, de blijde tijding der zaligheid te brengen. Dat was ook in Nederland aanvankelijk de bedoeling van de Zondagsschool. Maar er is allengs vermenging gekomen onder Engelschen invloed. Het is door elkaar gaan loopen, evangelisatie-instituut en onderrecht aan eigen kinderen. In onzen eigen kring ondervinden we nog telkens de gevolgen van die vermenging. Er zijn bij Jachin aangesloten verschillende Zondagsscholen, die vrijwel uitsluitend Gereformeerde kinderen onderwijzen. Ieder weet, dat we in onzen kring herhaaldelijk het vraagstuk onder de ooggen hebben moeten zien, welke kinderen behooren op de Zondagsschool, ook Gereformeerde? Ook daarop ga ik thans niet nader in, ik herinner er alleen aan om te verduidelijken, dat we in ons land een vermenging hebben gekregen, waardoor de toestand onzuiver is geworden. Ik bepaal me nu tot de evangeliseerende Zondagsschool en ga verdedigen, dat als het even kan, deze op Zondag moet worden gehouden. Juist voor de evangeliseerende Zondagsschool acht ik dat van zeer groot belang.

De Zondag is de dag des Heeren, de dag bijzonder aan den dienst des Heeren gewijd. De Zondag is ook de rustdag. Maar in de nieuwe bedeeing heeft de rust geen beteekenis in zichzelf, zij is middel tot doel. De rust moet dienen om den Zondag te heiligen. Met droefheid moet worden uitgesproken, dat deze schriftuurlijke gedachte onder ons volk steeds minder weerklinkt. Ik spreek nu maar niet over den achteruitgang

van de Zondagsviering in onzen kring, maar ik herinner er toch aan, omdat ook daardoor de invloed van de wereld op de Christenen aan den dag treedt. De breede kringen van ongeloofigen heiligen den Zondag niet. De Roomschen zijn tevreden met het eenmaal mishooren en zijn verder vrij om allerlei vermaak na te jagen. In positief-Protestantsche kringen is groote verslapping gekomen ten aanzien van de Zondagsviering. Deze dingen zijn niet zonder betekenis. Wanneer de Zondagsrust en daardoor de Zondagsheiliging achteruitgaan, is er minder plaats voor den dienst des Heeren.

Een groot deel van de kinderen van ons volk heeft geen Zondag meer. Zij leven in de sfeer van lang slapen of vroeg uitgaan, maar niet in die van den Zondag als dag des Heeren. De kerkgebouwen roepen hen niet meer; zij fietsen die voorbij. Hoogstens zegt het gebouw als gebouw hun nog iets, wat in het gebouw geschiedt, gaat volkomen buiten hen om. Met het bezwaar, dat ik zoo even noemde, dat er in hun leven geen plaats is voor den dienst van God.

Daarom stellen wij prijs op de Zondagsschool op Zondag. Niet omdat het niet anders zou kunnen of mogen, daarover hebben we zoo dadelijk te spreken. Maar er gaat inderdaad iets verloren, indien we de Zondagsschool niet op Zondag houden. Het is een vermindering van het werk. Het kind heeft zonder Zondagsschool op Zondag heel geen Zondag meer.

Doch nu komen de bezwaren. Men krijgt de kinderen niet meer des Zondagsmiddags, ik verwijs hier naar het reeds genoemde referaat van Dr Harrenstein. Er is juist op Zondag allerlei concurrentie. Het voetbalveld noodt, de speeltuin roept, de ouders gaan met de kinderen op familiebezoek, een buurtcomité leidt ze naar de bioscoop. Bovendien kan men op Zondag niet doen, wat men op andere dagen doet. Ik bedoel dit: het enkele vertellen en zingen boeit de kinderen niet altijd genoeg. Vooral niet, wanneer het vertellen min of meer gebrekkig geschiedt en de onderwijzer op de openbare school veel mooier vertelt. Nu kan men wel zeggen: de kinderen moeten luisteren naar het Woord Gods en dat is natuurlijk ook juist. Maar in feite luisteren de kinderen niet, vooral niet, wanneer dat vertellen zelf niet zeer goed is. In de week kan men spelletjes doen, figuurzagen, handwerken, 's Zondags gaat dat minder goed of in 't geheel niet. De Zondagsschool op Zondag herinnert aan de godsdienstoefening, heeft een beperkt terrein. En het is niet altijd mogelijk de kinderen zoo bezig te houden, dat ze blijven komen en luisteren.

De zaak komt dus aldus te staan. Wij geven zeer beslist de voorkeur aan de Zondagsschool op Zondag, dus aan de oude gewone Zondagsschool. Maar we moeten toegeven, dat er bezwaren zijn en omdat de prediking van het evangelie aan kinderen niet aan de Zondagsschool gebonden is, als we zagen, vragen we: kan het ook anders, is een andere wijze van prediking, hoewel op zichzelf minder gewenscht, toch doeltreffender?

Ik spreek eerst over een tusschenvorm. De praktijk leert, dat meer dan eens, waar Zondagsschool-houden des middags onmogelijk is, het zeer goed gaat, wanneer men het des morgens doet. Dan gaan de kinderen niet met de ouders uit; dan wordt er geen voetbal gespeeld, dan zijn de speeltuinen niet open. En als men des morgens Zondagsschool houdt, komen er kinderen, die men anders niet krijgt. Dat alles is waar, maar 's Zondagsmorgens Zondagsschool houden beteekent Zondagsschool houden onder kerktijd en beteekent dus, dat onderwijzers en kinderen niet naar de kerk gaan. Gaat dat aan?

Het is niet de eerste maal, dat in een vergadering van Jachin dit punt aan de orde komt. Ik herinner me niet, dat er de laatste jaren over gesproken is. Wel, dat het vroeger meer dan eens is behandeld. En dan heeft Jachin steeds het standpunt ingenomen: geen Zondagsschool onder kerktijd. De Heere roept de gemeente in Zijn huis en daar hooren alle leden der gemeente, ook de Zondagsschoolonderwijzers.

Ik geloof, dat er reden is om dit standpunt te herzien. Het hangt, meen ik, nog te veel samen met het eerder aangeduide gemengde karakter van de Zondagsschool, die half is een instituut voor onze eigen kinderen, half Evangelisatieinstituut. Zien we de Zondagsschool als bestemd voor de eigen kinderen, dan moet zeker tegen elk Zondagsschool-houden onder kerktijd ernstig worden gewaarschuwd. De Zondagsschool mag geen kinderkerk worden. De geheele gemeente, de ouderen en jongeren, behoort op te gaan onder de bediening van het Woord. Maar anders staat het met de zuiver evangeliseerende Zondagsschool. Heeft men het den Zendeling ooit kwalijk genomen, dat hij 's Zondags niet in de kerk komt? Hebben we niet onze Evangelisatiepredikanten en voor de Evangelisatie-aangewezen kandidaten en prediken zij niet onder kerktijd? Ik ga verder: mag wel een dokter en een pleegzuster, een moeder met kleine kinderen of iemand, die bij het vee waakt, uit de kerk blijven, maar niet de Zondagsschoolonderwijzer? Ja, ik ga nog verder: mag er iemand thuis blijven om bedden

op te maken, eten te koken, koffie te zetten, maar niet iemand om Zondagsschool te houden? Wanneer ik het zoo stel, meen ik gerechtigd te zijn tot deze conclusie: indien het niet anders mogelijk is kinderen te krijgen, kunnen we met het oog op den nood van dezen tijd althans in zooverre van methode veranderen, dat we Zondagsschool houden onder kerktijd.

Toch ga ik deze uitspraak dadelijk beperken. Het moet niet zóó zijn, dat ieder, wien het nuttig voorkomt, zoo maar eens Zondagsschool onder kerktijd gaat houden. Er blijft een roeping naar het huis des Heeren. Zondagsschool onder kerktijd houden we alleen, wanneer ook de kerkeraad van oordeel is, dat een andere mogelijkheid niet bestaat. En men doe het niet alleen, doch met een groepje, zoodat niet een of twee bepaalde Zondagsschoolonderwijzers de kerk verzuimen, maar ieder het slechts zeg eens in de veertien dagen behoeft te doen. Zoo late men ook den kerkeraad beoordeelen, wie in aanmerking komt om onder kerktijd de Zondagsschool te leiden.

Een andere mogelijkheid is de Zondagsschool in de week. Ook hier kom ik niet met iets nieuws aan. In het in 1911, ter gelegenheid van 'Jachins veertig jarig bestaan verschenen en nog steeds zeer lezenswaardige gedenkboek treffen we een stukje aan, getiteld: Een Zondagsschool op Vrijdagavond. Het stuk is geteekend Dirk Sikkel, een student, dien we nu reeds bijna dertig jaar Ds D. Sikkel noemen. Die Zondagsschool op Vrijdagavond was destijds niet bepaald ter vervanging van die op Zondagmiddag, doch werd er naast gegeven, omdat er behoefte bestond naast een naaikrans voor de meisjes ook iets voor de jongens te hebben. Allengs echter is van naast, in plaats van gekomen. Immers de eigenlijke Zondagsscholen verliepen steeds meer of kregen steeds minder leerlingen en de samenkomsten in de week liepen goed. Verschillende bezwaren, die ik reeds opnoemde en die de Zondagsschool op Zondag betreffen, raken de samenkomsten in de week niet of nauwelijks. Natuurlijk, is er opzettelijke tegenstand, vijandschap bij de ouders, dan staan ze ook hun kinderen in de week niet af. Maar is het bezwaar tegen de gewone Zondagsschool, dat de ouders op Zondagmiddag iets anders voor de kinderen hebben, dan willen zij hen in de week nog wel zenden. Bovendien kan men in de week met de meisjes naaien, met de jongens figuurzagen, met alle leerlingen spelletjes doen. Dat trekt aan en zoo is de samenkomst in de week doelmatiger dan die op Zondag. Ja, wel doelmatiger, maar toch ook weer veel minder geschikt, omdat het kind geen

Zondag ontvangt. Ik sta er dan ook zoo tegenover, dat ik mij er natuurlijk over verblijd, als er in de week samenkomsten voor jongens en meisjes worden gehouden, maar dat ik aan de ouderwetsche Zondagsschool de voorkeur geef. En als ik kiezen moet, kies ik boven de samenkomst in de week, de Zondagsschool onder kerktijd. Staat de wekelijksche samenkomst naast de Zondagsschool, heeft men ze beide, dan zeg ik uitstekend. Maar moet men kiezen, dan zeg ik, behoud zoo lang mogelijk de Zondagsschool.

Dat de samenkomsten in de week meer trekken dan de Zondagsschool heeft ons echter nog iets anders te zeggen. Zij trekken meer, omdat zij gezelliger zijn. De inrichting van de Zondagsschool is menigmaal niet gezellig genoeg. Zij is of te veel school, of te saai, zij pakt niet genoeg. Dit moeten we zien te ondervangen. En we kunnen het doen door de Zondagsschool zooveel mogelijk de weeksche samenkomst te doen naderen. Dat kan bepaald door van de groote klasse kleine gezellige clubjes te maken en dan niet alleen tot de kinderen te spreken, maar ze zooveel mogelijk zelf te laten spreken. Het kind wil handelen en het kind vraagt aandacht voor zich persoonlijk. Daaraan komen we tegemoet door het vormen van kleine groepen en door ontwikkeling van de zelfwerkzaamheid. Nu eischt deze vorm van Zondagsschoolonderwijs in de eerste plaats veel personeel, meer dan waarover we doorgaans beschikken. En het eischt in de tweede plaats, dat dit personeel voor zijn bijzondere taak ten volle berekend is. Op dit laatste punt hoop ik straks nog terug te komen. Van het eerste kan ik slechts zeggen: we moeten trachten een voldoende aantal onderwijzers en onderwijzeressen te krijgen.

Ik geloof, dat het oogenblik gekomen is om even stil te staan en samen te vatten, wat we tot dusver hebben gevonden. Wij kunnen dat aldus doen. Er is op zichzelf tegen de Zondagsschool en de gewoonlijk in haar gevolgde methode geen enkel bezwaar. Wij zouden zeer goed met haar kunnen verder gaan, gelijk zij tot dusver bestond, want zij beantwoordt aan het doel: den kinderen het evangelie te brengen. Er zijn evenwel tegen de Zondagsschool in haar tegenwoordigen vorm een aantal practische bezwaren, die maken, dat het aantal kinderen achteruit loopt, die tot het nemen van maatregelen verplichten. Die maatregelen nemen we voor het meerendeel noode, omdat we liever niet onder kerktijd Zondagsschool houden en liever op Zondag dan in de week. Maar toch, als het niet anders kan, nemen we die maatregelen om het groote

doel, het brengen van het evangelie aan kinderen, te bereiken.

Dit resultaat is mager. Ge vraagt natuurlijk: is dat alles? Kunnen, moeten we niet meer in onze werkmethode veranderen. Ik antwoord: ik zie het niet. En ik zeg dat, niet door conservatisme gedreven, niet om te behouden, wat niet waard is behouden te worden, maar omdat ik van meening ben, dat wat verder wordt aangeprezen ons eerder van het doel afleidt, dan dat er ons dichter bij brengt.

Het spreekt wel vanzelf, dat niet alleen wij te klagen hebben over het achteruitlopen van de Zondagsschool. Dezelfde klacht als binnen klinkt buiten onzen kring. De klacht wordt gehoord bij de voorstanders van de kinderkerk, bij hen, die vooral voor eigen kinderen Zondagsschool houden, bij hen, die als wij, vooral willen evangeliseeren door de Zondagsschool. En overal vraagt men: wat moeten we doen. Het antwoord is menigmaal: onze Zondagsschool deugt niet. Zij is te weinig berekend op het kind. Geef het kind, wat des kinds is en ge komt verder. Men heeft ook op allerlei manieren verandering trachten aan te brengen. Ik noem nu maar alleen de al weer vele jaren bestaande Westhill-methode, waarover o.a. ook Ds Tazelaar schreef in zijn boek Het Gereformeerde Zondagsschoolwerk, blz. 43 vlg. Deze methode wil het kind geven wat des kinds is. Zij doet het door het kind te brengen tot zelfwerkzaamheid en door een sfeer te scheppen van wijding en eerbied. Dat laatste tracht men vooral te bereiken door een uitgebreide liturgie. Van andere zijde wordt de film aangeprezen of de radio ter opluistering van het Zondagsschoolwerk. Den Kerstboom behoef ik slechts te noemen. Soms wordt, zij het meer in het buitenland dan bij ons, de Zondagsschool zoo ingrijpend hervormd, dat van de prediking van het evangelie ternauwernood iets overblijft.

Dat is nu het punt, waar het op aankomt. Wij behoeven voor reorganisatie niet bang te zijn. Waarom zouden we? En we kunnen er in onzen tijd, waarin zooveel, dat ons dierbaar was, wegvalt, misschien gemakkelijker toe komen dan vroeger. Maar wij moeten ons kanten tegen elke reorganisatie, elke verandering van werkmethode, die wat de hoofdzaak moet zijn en blijven, de prediking van het evangelie, naar den achtergrond dringt. Hier hebben we een zekeren maatstaf, die ons altijd dienen kan. Het is wel mogelijk, dat anderen, die meer lokmiddelen gebruiken dan wij, meer kinderen krijgen. Daarmede is ten slotte nog niets gezegd. Wanneer de prediking van het evangelie niet of ternauwernood klinkt, baat de veel-

heid der kinderen niet. En wanneer door al het bijkomstige het evangelie niet meer in het middelpunt staat, kan daarvan geen zegen worden verwacht. Wij hebben het reeds uitgesproken: het door God gebodene is de prediking van het evangelie. Die hebben we na te jagen ook door te vermijden alles, wat evangelieprediking schijnt te zijn, doch inderdaad daarvan afleidt. Hebben we dan minder leerlingen, we zullen daarin moeten berusten, en blind in de uitkomst, ziende in het gebod de zaak in de hand des Heeren te leggen.

Toch mag dit ons laatste woord niet zijn. Wij hebben ons zelf met allen ernst af te vragen, of de Zondagsschool ook niet daarom terugloopt, omdat wij ons werk niet doen, gelijk het behoort. Ik geloof, dat we die vraag ongetwijfeld bevestigend moeten beantwoorden, maar ik doe dat met alle voorzichtigheid. Hier liggen voetangels en klemmen.

Het Zondagsschoolwerk is liefdewerk. Het wordt gedaan door veelal eenvoudige broeders en zusters uit liefde tot de zaak des Heeren. Door mannen en vrouwen, die zich gedrongen gevoelen het evangelie aan de kinderen te brengen en die het doen onder veel opoffering na een week van zwaren arbeid. Anderen, die het veel gemakkelijker konden doen, blijven verre staan. Moeten we hier nu bittere kritiek gaan oefenen en tot deze eenvoudigen met hun liefdevol hart zeggen: broeders, zusters, het is ook door Uw schuld, dat de Zondagsschool terugloopt? Dat is de bedoeling niet en dat mag de bedoeling niet zijn.

Maar nu de andere zijde. Ook, ja juist, wat we in het koninkrijk Gods doen, moeten we zoo goed mogelijk doen. De nog al eens heerschende gedachte, dat het liefdewerk is, vrijwillig werk, onbetaald werk en dat daarom geen eischen mogen worden gesteld, moet met wortel en tak worden uitgeroeid. Liefdewerk is geen liefhebberijwerk. Wij worden tot de Evangelisatie niet door eenige aardsche macht, maar door God zelf geroepen. En daarom moet ons werk op de Zondagsschool prima zijn, in de puntjes, doeltreffend in den vollen zin van het woord. Laten we hier het voorbeeld volgen van onzen overleden broeder Boot. Heel zijn arbeid in Jachin is er op gericht geweest ons trouw te doen zijn aan onze roeping, de dingen niet te laten loopen, maar vlug en goed af te doen.

Wij zijn hier bijeen als Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging Jachin. En het doel van onze vereeniging is het werk op de Gereformeerde Zondagsschool zoo goed mogelijk te doen gaan. Daartoe worden allerlei aanwijzingen gegeven

in verschillende referaten, gehouden op de jaarvergaderingen en van maand tot maand in ons blad De Zondagsschool. Nu weet ik wel, dat hier op de jaarvergadering de ijverige werkers aanwezig zijn, de menschen, die pogen hun werk op de Zondagsschool zoo goed mogelijk te doen en die daarom ook hier op de vergadering zijn gekomen. Velen zijn hier niet, ten deele natuurlijk, omdat zij niet kunnen, al zouden ze het o zoo gaarne willen. Maar er zijn er ook, die hier niet komen, omdat zij meenen, dat zij hun werk nog wel aardig doen en dat zij geen aansporing of voorlichting noodig hebben. Dat is de geest, waartegen ik zeer ernstig moet waarschuwen, een geest, die helaas nog steeds niet zoo weinigen onder ons beheerscht.

Wij stellen heden de vraag, moet onze werkmethode ook worden veranderd, want wij zien met toenemenden schrik, dat de Zondagsschool voortdurend terugloopt.

Laten we de vraag in de eerste plaats aan onszelf stellen. Is de wijze, waarop wij persoonlijk ons werk doen, de juiste; ligt het misschien mede aan onze manier van optreden, dat de Zondagsschool niet is, niet doet, wat van haar wordt verwacht. Stellen we het zoo voor het aangezicht Gods, dan is er kans, dat we komen tot verbetering. Maar dan zal het niet bij een algemeene erkenning moeten blijven, dat al ons werk onvolkomen is en met zonde bevuilt. Dat is natuurlijk volkomen waar, maar die algemeene waarheid kan zoo licht een dooddoener worden, een woord, waarmee we meenen van de zaak af te zijn om dan verder door te gaan in het oude spoor. Er is meer noodig. Wanneer we vragen, moet de wijze, waarop ik mijn werk doe, ook anders worden, hebben we van stuk tot stuk alles, wat we op de Zondagsschool doen, na te gaan en te onderzoeken, wat er in kan worden verbeterd. Doe ik moeite genoeg om kinderen te krijgen? Behandel ik ze op de juiste wijze? Is mijn vertellen goed, zing ik met de kinderen, zooals het behoort? Let ik voldoende op de orde, dring ik genoeg aan op het leeren van teksten en versjes? Bereid ik mij behoorlijk voor, stel ik mij voldoende op de hoogte van wat tot voorlichting wordt geboden? Bovenal, doe ik mijn werk als een geroepene des Heeren, uit liefde ook voor de kinderen, die Hij mij heeft toevertrouwd?

Vragen we: moet onze methode van Zondagsschool-houden worden veranderd, dan is er op die vraag te antwoorden: neen en ja. Neen, in zoverre in geen enkel opzicht veranderen mag onze prediking van het evangelie. Die prediking is het een en het al en mag dus niet worden verduisterd. Zelfs

al zouden we geen kind meer op de Zondagsschool krijgen, zoo zeggen we toch: wij blijven het evangelie brengen en niets dan dat. Maar ons antwoord moet ook luiden: ja. Het kan beter zijn de Zondagsschool niet meer op Zondagmiddag te houden en het doen van spelletjes, naaien, enz. binnen de Zondagsschool te halen. Bovendien zullen we steeds ons werk hebben te toetsen en uit te zuiveren, wat niet goed is en te verbeteren, wat om verbetering vraagt.

In het mooie boek van Ds J. P. Tazelaar, Het Gereformeerde Zondagsschoolwerk, ik zeide het reeds, komt ook een hoofdstuk voor, getiteld: Reorganisatie van de Zondagsschool. Wat ik thans in mijn referaat heb betoogd, ligt geheel in de lijn van hetgeen door Ds Tazelaar is geschreven. Ik eindig daarom met een enkele aanhaling van onzen hooggewaardeerden leidsman, Ds Tazelaar, waarin ook mijn gevoelens ligt uitgedrukt.

Wij wenschen aan onze leerlingen het Woord Gods voor te houden, als de onfeilbare regel voor al ons doen en laten, in elke verhouding van het leven (blz. 116).

Laat maar het licht des Evangelies glanzen, bidt daarbij om de krachtige werking van den Geest des Heeren. En weest er zeker van: een licht, al is het nóg zoo klein en zwak, dat door den Geest Gods is ontstoken, kan zelfs door de stormen der felste vijandschappen nooit en door niemand worden gebluscht (t.a.p.).

Wij hebben alle reden, om ons nederig Zondagsschoolwerk in stilte gemoedigd voort te zetten. „Gij hebt het profetische woord, dat zeer vast is; en gij doet wel, dat gij daarop acht hebt als op een licht, schijnende in een duistere plaats (2 Petrus 1 : 19).

Het oude Evangelie kan nooit veranderen. Wat ook uit den tijd moge gaan, het Evangelie van Gods genade in Christus is, evenals de zon in de natuur, altijd hetzelfde en toch altijd nieuw.

De onderwijzer op de Gereformeerde Zondagsschool mag geen ander parool hebben dan dit: breng den kinderen een steeds nieuwe Evangelietijding (bl. 118).

